

(lokaal) basisinkomen worden de
130 verschillende verantwoordelijkheden
van overheid, markt en samenleving

verstoord, iets wat het ook zeer
onwenselijk maakt.

*naar: Raymond Gradus
uit: de Volkskrant, 19 mei 2015*

*Raymond Gradus is hoogleraar Bestuur en economie publieke sector aan de
Vrije Universiteit te Amsterdam.*

- noot 1 bbp: bruto binnenlands product. De totale geldwaarde van alle in een land geproduceerde goederen en diensten gedurende een jaar
- noot 2 bijstandsgerechtigden: mensen die op geen enkele manier eigen inkomsten kunnen verkrijgen en niet in aanmerking komen voor een andere uitkering, kunnen een beroep doen op de Bijstandswet en zijn in die situatie bijstandsgerechtigd
- noot 3 AOW: de Algemene Ouderdomswet (AOW) waarmee in Nederland het verplichte, collectieve ouderdomspensioen is geregeld. Ook de uitkering die volgens deze wet wordt gedaan, duidt men aan met de term AOW.
- noot 4 WIA: de uitkering die iemand kan aanvragen als deze door ziekte niet of minder kan werken. De afkorting staat voor Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
- noot 5 verstatelijking: het vergroten van de bemoeienis van de overheid met de maatschappij
- noot 6 WW: de uitkering die iemand kan aanvragen als deze werkloos wordt, zodat deze toch een tijdelijk inkomen heeft. De afkorting staat voor Werkloosheidswet.

Tekst 3

Stiekem ben ik een docent

(1) Soms vraag ik me af waarom ik in de krant schrijf. Uit ijdelheid? Natuurlijk, dat ook. Mensen herkennen mij en complimenteren mij met mijn
5 columns, dat is leuk. Maar vaak gaat dat zo: 'Uw laatste column vond ik weer uitstekend. Waar ging die ook alweer over? Eh – dat ben ik even kwijt, maar ik vond hem wel goed.' Ik
10 vind dat niet erg. Mensen lezen de krant niet om er onmisbare informatie uit te halen. De dingen die u echt moet weten, hoort u van uw naasten

('het dak lekt'), van uw collega's
15 ('Jansen gaat failliet') of van internet ('Schiphol is dicht'). Kranten, radio en televisie leveren vooral entertainment, *nice to know*¹⁾, maar zelden *need to know*.²⁾
20 (2) Bij stukjes over voeding zou je denken dat de lezers eruit willen leren hoe ze gezonder kunnen eten. Maar daar zitten mensen niet op te wachten; ze hebben al vaak genoeg
25 gehoord wat gezond is. Wat ze van de media willen, is verstrooiing. Ze

willen schokkend nieuws ('Brood is slecht'), ze willen bevestiging ('Wijn is goed') en ze willen schuldigen zien
30 ('ADHD komt door E-nummers³⁾).

Journalisten moeten daaraan tege-
moet komen, anders worden ze werk-
loos. Maar journalisten willen meer
zijn dan entertainer: ze willen bedrog
35 ontmaskeren en laten zien hoe het
echt zit. Dat is een spagaat, maar
nogal wat journalisten weten die spa-
gaat om te zetten in een mooi ballet
waarin ze datgene wat ze willen zeg-
40 gen toch weten over te brengen.

(3) Mijn kijk op journalisten is door
drie fases gegaan. De eerste was de
naïeve, waarin ik vond dat de media
mensen moesten onderwijzen. De
45 tweede was een cynische fase: de
media leveren alleen maar vermaak
en geven niet om de feiten. De derde
fase is er een van respect.

(4) Niet dat er geen slechte journalis-
50 ten zijn; die zijn er, net als slechte
loodgieters, chirurgen en bankiers.
Sommige journalisten zijn bevooroor-
deeld of lui, ze schrijven maar wat op
en ze leggen mensen woorden in de
55 mond. Ik ben in prestigieuze tele-
visieprogramma's geweest waarvan
de redactie vond dat ze zelf wel wis-
ten wat gezond was. Ze hadden de
teksten al uitgeschreven en zochten
60 alleen nog een professor zoals ik om
die uit te spreken.

(5) Kranten moeten telkens weer met
nieuws komen. Ze publiceren zonder
grondige controle persberichten over
65 de nieuwste ontdekkingen bij muizen,
nieuwe geneeswijzen voor vetzucht,
en ander twijfelachtig wetenschaps-
nieuws. Veel journalisten willen echt
weten hoe het zit; ze zoeken dat uit
70 en schrijven het op in een pakkend
verhaal met een tiende van het aan-
tal woorden van de gemiddelde
wetenschappelijke publicatie. Ook

sommige radio-interviewers hebben
75 die gave. Midden in een live-uitzen-
ding schuiven ze er een schijnbaar
onnozel vraagje tussen waarmee ze
de zaak op scherp zetten en ik
gedwongen word te kiezen: is het 'ja'
80 of 'nee'?

(6) Goede journalisten zijn beter in
staat om de essentie eruit te pikken
en die duidelijk op te schrijven dan
de meeste wetenschappers. De aller-
85 beste wetenschappers schrijven
levendig, helder en eenduidig, maar
99% van de wetenschappelijke
publicaties bestaat uit een stroom
van vage, lange woorden met heel
90 veel slagen om de arm. 'Het zou zus
kunnen zijn, maar eventueel kan het
ook zo zijn, meer onderzoek is
nodig'. Die vaagheid en die woorden-
brij dienen soms om te verhullen dat
95 de auteurs niets opmerkelijks gevon-
den hebben. Maar ook als ze wel iets
hebben gevonden, staan ze vaak on-
voldoende boven de stof om conclu-
sies te durven trekken en moeilijke
100 keuzes te maken. Ze volgen dus het
voorbeeld van al die andere collega's
die in tienduizend moeilijke woorden
niets zeggen.

(7) Dat het allemaal in het Engels
105 moet, maakt het ook niet gemakke-
lijker. Vandaar dat ik bij proefschrif-
ten eerst de populaire Nederlandse
samenvatting voor leken lees. Vaak
blijkt pas wat de auteur zelf vindt van
110 haar onderzoeksresultaten als ze
zich niet meer kan verbergen achter
jargon, maar gewonemensenwoorden
moet gebruiken.

(8) Goede journalisten volgen zonder
115 het te weten de aan Einstein toege-
schreven uitspraak: *Everything
should be made as simple as
possible, but not simpler.*⁴⁾ Dat is de
kern van de wetenschap: niet-essen-
120 tiële verschillen weglaten zodat de

essentiële overeenkomsten over-
blijven en in natuurwetten kunnen
worden vastgelegd. Voor die opgave
sta ik in mijn wetenschappelijke werk,
125 maar nog meer in interviews en
columns. Dan word ik echt gedwon-
gen te beslissen wat er weg kan en
wat niet. Leg maar eens in twintig
seconden uit of olijfolie gezond is en
130 waarom. Uitputtend, maar als ik de
formulering heb gevonden, is mijn
eigen begrip verdiept.
(9) Mijn columns moeten leuk zijn om
te lezen, maar net als een goede

135 journalist wil ik meer dan u verma-
ken. Ik wil u iets laten zien, iets uit-
leggen, iets leren. En tijdens die
moeizame pogingen om dat voor u
op te schrijven, groeit mijn eigen
140 inzicht. Zo leer ik zelf nog het meest
van mijn stukjes. Ik schrijf dus in de
krant om mezelf te dwingen een
onderwerp te doordenken, als sport
dus en een beetje uit ijdelheid. Maar
145 stiekem hoop ik toch dat u er iets van
leert.

*naar: Martijn B. Katan
uit: NRC Handelsblad, 21 februari 2015*

noot 1 *nice to know*: leuk om te weten

noot 2 *need to know*: noodzakelijk om te weten

noot 3 E-nummers: door de Europese Unie goedgekeurde hulpstoffen om de eigenschappen
van levensmiddelen, zoals kleur, geur of smaak, te veranderen

noot 4 *Everything should be made as simple as possible, but not simpler.*

Vertaling: Alles moet zo eenvoudig mogelijk worden gemaakt, maar niet eenvoudiger.

*De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt
te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen
van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en),
raadplege de vermelde bronnen.
Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en
inhoud van dit examen.*